

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU ŠTEFANA JURIŠA

Emília Činčurová

Ťažko uveriť, že ubehlo tolko rokov odvtedy, čo mladá generácia múzejníkov začala takmer odrazu budovať všetky oddelenia budúceho Prírodovedného múzea. Plní nadšenia a energie sme sa snažili zhromažďovať i spracovávať zbierky, budovať depozitáre a našli si priestor aj na vedeckú i výstavnú činnosť. Boli sme presvedčení, že bez vedeckého spracovania stráca nazbieraný materiál značnú časť výpovednej hodnoty a chceli sme, tak ako je to vo svete, vybudovať z múzea vedecký ústav, ktorý by mohol výsledky svojej práce odovzdávať odbornej i širokej verejnosti. Mnohí sme prežili v múzeu dlhé roky, prípadne aj celý aktívny život. Nemysleli sme na beh času, na to, že až po rokoch uvidíme, či sme dokázali všetko, čo sme si predsavzali. Teraz, i keď to neradi priznávame, niet už času na dlhodobé plány a len my vieme, čo ešte chceme dokončiť. Ponáhľame sa, lebo odrazu všetko beží rýchlejšie. Pokúsme sa na chvíľu spomaliť a pri pohľade dozadu nezabudnúť na spolupracovníka, čo stál na čele múzea a osobným prístupom nevyhnutne ovplyvňoval jeho chod. Sedemnášť rokov bol riaditeľom Slovenského národného múzea – Prírodovedného múzea v Bratislave RNDr. Štefan Juriš, CSc. a my by sme nemali zabudnúť na jeho životné jubileum – osemdesiate narodeniny.

Rodák zo Zelenča, kde sa narodil 29.11.1928, po ukončení strednej školy v neďalekej Trnave odišiel do Bratislavy, aby pokračoval v štúdiu na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského. Vybral si študijný odbor prírodopis – zemepis, ktorý by ho mohol pripraviť na učiteľskú dráhu. Počas štúdia ho však zaujala algológia a už nechcel len odovzdávať získané poznatky, chcel preniknúť do ich hĺbky a získať ich sám. V Bratislave v tom čase nebol nikto, kto by mohol mladého študenta uviesť do tejto vednej disciplíny, preto, keď sa musel rozhod-

núť pre oveľa užší objekt štúdia, odišiel do Prahy, aby v štúdiu pokračoval na Karlovej univerzite. Do tohto obdobia siahajú aj počiatky jeho vedeckej práce. Po ukončení školy sa vrátil do Bratislavy a na Prírodovedeckej fakulte UK prednášal systém nižších rastlín študentom denného aj dialkového štúdia v Bratislave i Košiciach. Tak, ako všetko v živote, bral i pedagogickú činnosť nesmierne vážne a čoraz menej času mu zostávalo na vedeckú prácu, ktorej by sa bol rád venoval. Roku 1960 preto z fakulty odišiel do Biologického ústavu Slovenskej akadémie vied a neskôr, v roku 1970, napokon do Slovenského národného múzea – Prírodovedného múzea, kde sa stal roku 1972 riaditeľom.

Napriek tomu, že riadiaca činnosť ukrajovala značnú časť jeho pracovnej kapacity, s menším zanietením sa venoval vedeckej práci. Riešil hydrobiologické, floristické a taxonomicke problémy či už na mŕtvych ramenách Dunaja, alebo na Dunaji samotnom, na rybníkoch, rašelinových vodách Oravy i jazerách Tatranského národného parku. Študoval spoločenstvá vodných organizmov, ich funkcie v ekosystéme z hľadiska kolobehu látok vo vode, riešil úlohy medzinárodného limnologického výskumu Dunaja. Na základe štúdia rias ako biologických indikátorov, riešil teoretické i praktické problémy znečistenia vodných nádrží. Výsledky jeho práce vyústili do množstva odborných publikácií uverejnených doma i v zahraničí a vedeckých syntéz, ktoré boli odmenené cenou Slovenskej akadémie vied.

Vysoká odborná erudovanosť, dôslednosť pri plnení pracovných povinností a schopnosť pokojného, nekonfrontačného prístupu k riešeniu problémov, podstatnou mierou vplývali na chod pracoviska. Sám zanietený vedecký pracovník podporoval vo vedeckej práci aj svojich kolegov. Uvedomoval si obrovské zmeny, ku ktorým v prírode dochádzalo budovaním veľkých stavieb, poľnohospodárskou veľkovýrobou, ale najmä výstavbou vodného diela na Dunaji a podporoval orientáciu múzea na dokumentáciu meniacej sa prírody. Čoraz viac pozornosti sa venovalo budovaniu zbierkového fondu, jeho vedeckej analýze, odbornému spracovaniu a dokumentácii. Rastúce zbierky v tom čase už počtom prekročili dva milióny, preto bolo nevyhnutné venovať sa budovaniu nových depozitárov. V tých rokoch ešte mladé Prírodovedné múzeum začalo prenikať do povedomia odbornej i širokej verejnosti výstavami, expozíciami, prednáškami, vedeckými i popularizačnými prácami, spoluprácou s vedeckými inštitúciami a školami. Boli to i roky prác na výskumných úlohách štátneho i rezortného plánu, prác na jednotnej terminológii, klasifikácii a metodike opisu prírodovedných zbierok, triedniku jednotlivých vedných disciplín, ale i prác na scénároch a realizácii expozícií a výstav.

Po dosiahnutí dôchodkového veku odišiel jubilant z funkcie, nie však z múzea. Bolo toho predsa treba toľko dokončiť, na čo popri riadiacej práci nezvýšil priestor a nahromadené výsledky dlhoročného výskumu chcel dotiahnuť do konca. Keď sa napokon rozhodol odísť do dôchodku, na pracovisku, ktoré riadil a pomáhal budovať, zostala po ňom nezmatateľná stopa.

Hoci osemdesiatka nie je medzníkom v živote človeka, je skôr príležitosťou na bilančovanie, na pohľad dozadu na pracoviská, ktoré pomáhal budovať, na výsledky vedeckej práce, ktorej sa nikdy neprestal venovať. Pre bývalých spolupracovníkov a priateľov je jubileum milou príležitosťou na zaželenie dobrého zdravia, životného optimizmu a spokojnosti v rodinnom živote.

Poznámka redakcie:

Tesne pred uzávierkou tohto čísla sme sa dozvedeli, že dňa 17.12.2008, po ťažkej chorobe, Dr. Juriš zomrel.

Čeť jeho pamiatke!